

INSTITUTE OF TEACHING AND RESEARCH IN AYURVEDA, JAMNAGAR

PRELIMINARY M.D./M.S.(AYU.) EXAMINATION – MARCH-2022

PAPER-I : RESEARCH METHODOLOGY AND MEDICAL STATISTICS

Date :07-03-2022
Monday

Time : 9:00 a.m. to 12:00 p.m.

- Instructions : 1. All questions are compulsory.
2. Use separate answer-book for each section.

SECTION - A

- 1 आयुर्वेदिक तथा समकालीन अनुसंधान पद्धतिनां तुलनात्मकं सविस्तरं वर्णनं कृत्वा, स्वास्थ्य विज्ञाने तेषां महत्त्वं लिखत । 20

Describe the detail of comparison between Ayurvedic and contemporary Research methodology and write their importance in Health Science.

- 2 द्रव्यगुणकर्मस्य परीक्षण पद्धतयः विस्तरेण वर्णनं कुरुत । 20

Explain the methods of examination of Dravyaguna Karma in detail.

- 3 टिप्पणी कार्याः। 20

- (A) अनुसन्धाने अनुमानप्रमाणस्य उपयोगिता
(B) कोहार्ट स्टडीस
(C) प्रतिज्ञा
(D) रेफरन्सेस् –बिब्लिओग्राफी भेदाः

Write short notes.

- (A) Utility of Anumana Pramana in Research.
(B) Cohart studies
(C) Pratigya
(D) Difference between references and Bibliography

SECTION - B

- 4 किं नाम 'प्रोबेबिलिटि'? 'प्रोबेबिलिटि' प्रकाराः नियमाः च लिखत । 20

What do you mean by Probability ? Write types and laws of Probability .

- 5 टिप्पणी कार्याः। 20

- (A) परसेन्टाईल
(B) डिपेन्डन्ट-इन्डिपेन्डन्ट व्हेरिएबल्स
(C) अनोवा टेस्ट
(D) टेब्युलेशन

Write short notes.

- (A) Percentile
(B) Dependent and independent Variables
(C) ANOVA test
(D) Tabulation

*****

Date : 08-03-2022
Tuesday

Time : 9:00 a.m. to 12:00 p.m.

- Instructions : 1. All questions are compulsory.
2. Use separate answer-book for each section.

SECTION - A

- 1 बीज-चतुष्टयम् विस्तरेण प्रतिपादयेत ।
Explain 'Beej Chatushtya' in detail. 15
- 2 जीवनशैलीजन्य विकारेषु सद्वृत्तस्य महत्त्वं प्रतिपादयेत।
Explain the Importance of 'Sadvritta' in the management of life style disorders. 15
- 3 टिप्पणी कार्याः । 20
(A) साम्प्रत काले आयुर्वेद शिक्षणे संहिता अध्ययनस्य महत्त्वम्
(B) गोबलिर्वर्द न्याय
(C) हस्तप्रतस्य संरक्षणम्
(D) निर्देश चतुष्कस्य महत्त्वम्
Write short notes.
(A) Importance of studying Samhita in Ayurveda education at present era
(B) Gobalivarda Nyaya
(C) Conservation of Manuscript
(D) Importance of Nirdesha Chatushka

SECTION - B

- 4 'परीक्ष्यकारिणो हि कुशला भवन्ति' - रोग-रोगी परीक्षा सन्दर्भे सोदाहरणेन विवेचयत । 15
'परीक्ष्यकारिणो हि कुशला भवन्ति' - Explain the stanza in context to Roga-Rogi Pariksha with examples.
- 5 शारीरमानस प्रकृति ज्ञानस्य व्याधि विनिश्चये चिकित्सायां च महत्त्वं स्पष्टयत । 15
Explain the importance of knowledge of Sharira-Manasa Prakruti in diagnosis and treatment.
- 6 टिप्पणी कार्याः । 20
(A) तन्मात्रा
(B) सिद्धान्तस्य परिभाषा तथा तस्य भेदाः
(C) कारणभेदाः
(D) लक्षण ज्ञानस्योपयोगिता
Write short notes.
(A) Tanmatra
(B) Definition of Siddhant and its Types
(C) Types of Kaarana
(D) Utility of knowledge of Lakshana

*****

Date : 08-03-2022
Tuesday

Time : 9:00 a.m. to 12:00 p.m.

- Instructions: 1. All questions are compulsory.
2. Use separate answer-book for each section.

SECTION - A

- 1 विपाक स्वरूप एवं चरक तथा सुश्रुतस्य विपाक संबंधं मतम तुलनात्मक विवरण कुरुत ।
Explain the "Vipaka Swaroopa" and present in detail a comparative analysis of the view of Charaka and Sushruta's on Vipaka. 15
- 2 द्रव्यस्य नाम तथा पर्याय निरूपणे शास्त्रोक्त विधि वर्णन कुरुत
Explain the classical methods for the coining of basonyms and synonyms of Dravyas 15
- 3 टिप्पणी कार्याः।
(A) व्यवायि
(B) अतुपान
(C) प्रभाव
(D) योनिभेदेन द्रव्यस्य वर्गिकरण
Write short notes.
(A) Vyavayi
(B) Anupana
(C) Prabhava
(D) Classification of drug according to its source of origin 20

SECTION - B

- 4 औषधि संग्रह, संस्करण एवं भंडारणे शास्त्रोक्त निर्देश वर्णनं कुरु
Describe the classical guidelines for collection, processing and storage of drugs. 15
- 5 टिप्पणी कार्याः ।
(A) चरकोक्त भैषज परिक्षा
(B) प्रतिनिधि द्रव्यस्य मूल्यांकन तर्क एवं नियम सोऽदाहरण (किंचित द्वय) वर्णनं कुरु
Write short notes.
(A) Charakokta Bhaishaja Pariksha
(B) Rationale and rules for evaluation of substitution with any two appropriate examples. 20
- 6 टिप्पणी कार्याः ।
(A) मेढाबोलीस्रम्
(B) रास्ना वातहराणाम्
(C) प्रशस्त कृषि कार्यपद्धतिः
(D) प्रशस्त भैषज लक्षण
Write short notes.
(A) Metabolism
(B) Rasna Vataharanam
(C) Good cultivation practices
(D) Characteristics of drug having optimum properties 20

*****

INSTITUTE OF TEACHING AND RESEARCH IN AYURVEDA, JAMNAGAR

PRELIMINARY M.D./M.S.(AYU.) EXAMINATION – MARCH -2022

PAPER-II : PRASUTI EVAM STRI ROGA

Date : 08-03-2022
Tuesday

Time : 9:00 a.m. to 12:00 p.m.

सूचना - पृथक्-पृथक् विभागार्थं पृथक्-पृथक् उत्तरपुस्तिकानामपयोगः कर्तव्यः ।
Separate answer book are to be used for the each part.

PART - A (50 Marks)

1. गर्भस्थापनार्थं शुक्र आर्तवस्य महत्त्वं प्रतिपादयत ।
Explain the importance of Artava and Shukra for conception. (15)
2. अष्टविंशत्यश्विनस्य प्रसूतिस्त्रीरोग विषये महत्त्वं सविस्तरं प्रतिपादयत ।
Write in detail about Ashtavidha Shastra Karma and its importance in Prasuti and Striroga. (15)
3. टिप्पणी कार्याः । Write short note : (20)
  - (a) गर्भः । Garbha.
  - (b) व्रणः । Vrana.
  - (c) रसौषधिनां प्रसूतिस्त्रीरोगे प्रयोगः । Rasa Aushadhi used in Prasuti and Striroga.
  - (d) प्रसूतिस्त्रीरोगे प्रयुक्ते विशिष्ट चिकित्सायाः महत्त्वं ।
Importance of special therapies used in Prasuti and Striroga.

PART - B (50 Marks)

4. स्त्री-श्रोणि वर्णनं कृत्वा तस्य प्रसवकाले महत्त्वं प्रतिपादयत ।
Write about the female pelvis and its importance during parturition. (15)
5. गर्भनिरोध एवं वंध्यकरण क्रियायाः सविस्तरं वर्णनं कुरु ।
Write in detail about contraception and sterilization procedures. (15)
6. टिप्पणी कार्याः । Write short note : (20)
  - (a) यौवन अवस्थायाः नाडी-अन्तःस्राव परिवर्तनम् । Neuro-endocrinal changes during puberty.
  - (b) गर्भाधानार्थं स्त्रीबीजस्य महत्त्वम् । Importance of ovum for conception.
  - (c) स्त्रीरोग प्रसूतित्रे सम्बन्धित नैतिक, वैधानिक नियमानी ।
Ethic, law and Acts related to gynaecology and obstetrics.
  - (d) योनिभित्तिदर्शनं परीक्षणम् । Colposcopy.

Date : 08-03-2022
Tuesday

Time : 9:00 a.m. to 12:00 p.m.

- Instructions : 1. All questions are compulsory.
2. Use separate answer-book for each section.

SECTION - A

- 1 औषधि निर्माण सम्बन्धे रसतरंगिणी योगदानम् वर्णयत् । 15
Describe contribution of Rasatarangini with special reference to Aushadha Nirmana.
- 2 रसाजिर्णस्य वर्णनम् कुरुत । रसचिकित्से तस्य महत्वं वर्णयत । तथा तस्य चिकित्सा नियोजन वर्णनम् 15
कृत्वा रसचिकित्से तस्य महत्वं वर्णयत् ।
Describe Rasajirna and its significance in Rasachikitsa mentioning therapeutics management
- 3 टिप्पणी कार्याः । 20
(A) निरुत्थत्व एवं अपुनर्भवत्व ।
(B) क्षेत्रीकरण ।
(C) आयुर्वेदीय औषधि निर्माण चिकित्सा शास्त्रे रसवर्गद्रव्य सत्वस्य महत्वं ।
(D) ताम्र नाग एवं हरताल दोषशान्ति उपायाः ।
Write short notes.

- (A) Nirutthatva and Apunarbhava
(B) Kshetrikarana
(C) Significance of Satva of Rasavarga dravya in Ayurvedic pharmaceutico-therapeutics
(D) Tamra, Naga and Haratal dosha shanti upaya

SECTION - B

- 4 आयुर्वेदीय औषधि नाम् प्रतिरक्षण निश्चिती अध्ययन विस्तारेण वर्णयत् । 15
Describe in detail safety study of Ayurveda drugs.
- 5 मुख्यतयः एक्स. आर. डी. तथा एक्स. आर. एफ़. अनुलक्षेण सयन्त्र परिक्षणात्तर्गत क्ष-किरण पद्धति 15
वर्णयत् ।
Describe in brief X-ray methods of instrumental analysis with special emphasis on XRD and XRF.

- 6 टिप्पणी कार्याः । 20

- (A) एच.पी.टी.एल.सी.
(B) शास्त्रोक्त तथा अद्यतन फुफ्फुसिय भेषज प्रवेशन मार्गोक्त कल्पनायां महत्वं तथा भेदाः वर्णयत् ।
(C) सी. सी. आर. ए. एस. कृत औषधि वनस्पति संग्रहाः ।
(D) नेनो टेक्नोलोजी
Write short notes.
(A) HPTLC
(B) Significance and types of Classical and contemporary Dosage forms for Pulmonary route of administration
(C) Database of medicinal plants by CCRAS
(D) Neno-technology

*****

INSTITUTE OF TEACHING AND RESEARCH IN AYURVEDA, JAMNAGAR

PRELIMINARY M.D./M.S.(AYU.) EXAMINATION – MARCH -2022

PAPER-II : PANCHAKARMA

Date : 08-03-2022
Tuesday

Time : 9:00 a.m. to 12:00 p.m.

- Instructions : 1. All questions are compulsory.
2. Use separate answer-book for each section.

SECTION - A

- 1 पंचकर्म चिकित्सायां बहिः परिमार्जनस्य उपयोगितां वर्णयत । 15
Describe the Usefulness of Bahi Parimarjana in Panchakarma Treatment.
- 2 चरकोक्त - अर्दित, अर्धाङ्ग वातयोः भेदान वर्णयित्वा; गुध्रसी व्याधे ; परीक्षाविधिं लिखत । 15
Describe the difference between Ardita and Ardhangavata according to Charak; and write the examination methods of Sciatica.
- 3 टिप्पणी कार्याः। 20
(A) वातरक्त
(B) आमवात
(C) राजयापन बस्ति
(D) 5th Cranial Nerve - तस्य परीक्षा पद्धतिः
Write short notes.
(A) Vatarakta.
(B) Aamavata.
(C) Rajayapan Basti.
(D) Examination methods of 5th Cranial Nerve.

SECTION – B

- 4 चिकित्सायां पंचकर्मस्य वैशिष्ट्य वर्णयित्वा, बस्तिमहत्वं च वर्णयत । 15
Write importance of Panchakarma in treatment and describe the importance of Basti.
- 5 NABH मार्गदर्शानुसारेण पंचकर्म चिकित्सालयस्य स्थापनं लिखत । 15
Describe Establishment of Panchakarma Hospital according to the Guidelines of NABH.
- 6 टिप्पणी कार्याः । 20
(A) मदनफल
(B) आरग्वध
(C) बाष्पस्वेदोपकरणानी
(D) संकर स्वेदः
Write short notes.
(A) Madanaphala.
(B) Aaragwadha.
(C) Instruments Required for Bashpasweda.
(D) Sankara Sweda.

*****

INSTITUTE OF TEACHING AND RESEARCH IN AYURVEDA, JAMNAGAR

PRELIMINARY M.D./M.S.(AYU.) EXAMINATION – MARCH -2022

PAPER-II : KAUMARBHRITYA BALAROGA

Date : 08-03-2022
Tuesday

Time : 9:00 a.m. to 12:00 p.m.

सूचना - पृथक्-पृथक् विभागार्थं पृथक्-पृथक् उत्तरपुस्तिकानामपयोगः कर्तव्यः ।
Separate answer book are to be used for the each part.

PART - A (50 Marks)

1. बालकस्य वृद्धिविकासयोः मूल्यांकने विविध प्रक्रियां वर्णनं कुरु ।
Describe the different methodologies for assessment of growth and development of child. (15)
2. क्ष-किरण, अल्ट्रासोनोग्राफी, एम.आर.आई. परीक्षणस्य बालचिकित्साक्षेत्रे उपादेयता प्रतिपादयत ।
Describe use of X-ray, USG and MRI in pediatric practice. (15)
3. टिप्पणी कार्याः । Write short note : (20)
  - (a) मीजल्स एवं रूबेला अभियान २०१८ । Measles and Rubella campaign 2018.
  - (b) बालस्वास्थ्य सूचकांकः । Child health indicators.
  - (c) आई.सी.डी.एस. ICDS
  - (d) जातकर्म संस्कार । Jatkarm Samskara.

PART - B (50 Marks)

4. बालसायनसिद्धान्तस्य वर्णनं कृत्वा तेषां बालकस्य वृद्धि एवं विकास क्षेत्रे महत्त्वं प्रतिपादयत ।
Describe the concept of Balarasayana and their importance in growth and development of child. (15)
5. रसौषधिणां संज्ञानि असंज्ञेतानि च वर्णयित्वा तानि बालचिकित्साक्षेत्रे उपादेयता च लिखत ।
Describe the indications and contraindications of Rasaushadhi along with their utility in pediatric clinical practice. (15)
6. टिप्पणी कार्याः । Write short note : (20)
  - (a) शंखपुष्पी । Shankhpushpi.
  - (b) रक्षार्कर्मः । Rakshakarma.
  - (c) कुष्माण्ड रसायन । Kushmanda Rasayana.
  - (d) कुमारकल्याणक रस । Kumarakalyana Rasa.

INSTITUTE OF TEACHING AND RESEARCH IN AYURVEDA, JAMNAGAR

PRELIMINARY M.D./M.S.(AYU.) EXAMINATION – MARCH -2022

PAPER-II : KAYACHIKITSA

Date : 08-03-2022
Tuesday

Time : 9:00 a.m. to 12:00 p.m.

- Instructions : 1. All questions are compulsory.
2. Use separate answer-book for each section.

SECTION - A

- 1 आम कथं व्याध्योपजायते इति विलिख्य साम-निराम धातूनां चिकित्सा विस्तारेण विवेचेत् ।
Describing the mechanism of Ama producing a disease, write in the detail the treatment of Sama -Nirama Dhatu. 15
- 2 रसायन चिकित्सायां आधुनिक काले किं महत्वम्? नैमित्तिक रसायनं सविस्तारेण वर्णयेत् ।
Establishing the importance of Rasayana Chikitsa in modern era, describe about Naimittika Rasayana in detail. 15
- 3 टिप्पणी कार्याः।
(A) आयुर्वेदे जिह्वापरीक्षायां प्रायोगिक महत्वम् ।
(B) औषधसेवनकाले व्यावहारिक महत्वम् ।
(C) भेदाः स्रोतोदृष्टि तथा खवैगुण्य ।
(D) सिद्ध चिकित्सा पद्धति मूलभूतसिद्धान्ताः तस्य आयुर्वेद क्षेत्रे प्रासंगिकता
Write short notes.
(A) Clinical importance of Jihva Pariksha from Ayurvedic point of view.
(B) Applied aspect of Aushadha Sevana Kala.
(C) Difference between Srotodushti and Khavaigunya.
(D) Basic principles of Siddha system of medicine and its relevance in Ayurveda.

SECTION – B

- 4 सूत्र ससंदर्भ पूर्णं कृत्वा एवं वर्णयेत् ।
लङ्घनं स्वेदनं कालौ.....।
Complete the verse with the reference and explain in detail.
लङ्घनं स्वेदनं कालौ.....। 15
- 5 अधोलिखित औषधयोगानां प्रमुखद्रव्याणि रोगाधिकार फलश्रुति एवं रोगहरत्वं कर्माणि च लिखित् । 20 (15)
Mention the main ingredients, Rogadhikara, Falashruti and mode of action of following formulations.
(A) अविपत्तिकर चूर्ण - Avipattikara Churna
(B) सारस्वतारिष्ट - Saraswatarishta
(C) संजीवनी वटी - Sanjivani Vati
(D) आरोग्यवर्धिनी रस - Arogyavardhini Rasa
- 6 टिप्पणी कार्याः। Write short notes. 20
(A) मनोबहस्रोतसविकाराणां चिकित्सा सिद्धान्तः:- Line of treatment of disorders of Manovaha Srotas.
(B) तीव्रश्वासे आत्ययिक चिकित्साः । - Emergency treatment of acute severe asthma.
(C) ई.सी.जी. परीक्षणं सिद्धान्तः उपयोगिता च । - Basic principles and utility of ECG.
(D) एम.आर.आई. स्केन परीक्षणं सिद्धान्तः उपयोगिता च । - Basic principles and utility of MRI scan.

*****

INSTITUTE OF TEACHING AND RESEARCH IN AYURVEDA, JAMNAGAR

PRELIMINARY M.D./M.S.(AYU.) EXAMINATION – MARCH -2022

PAPER-II : SHALAKYA TANTRA

Date : 08-03-2022
Tuesday

Time : 9:00 a.m. to 12:00 p.m.

- Instructions : 1. All questions are compulsory.
2. Use separate answer-book for each section.

SECTION - A

- 1 नेत्रचिकित्सायां सामान्यसिद्धान्ताः एवं नेत्र रोगेषु रक्तमोक्षणस्य उपादेयतां वर्णयत ।
Describe Samanya Chikitsa Siddhanta of Netra Roga and explain Raktamokshana in Netra Roga. 15
- 2 मुखस्वस्थवृत्तस्य आयुर्वेदशास्त्रमतेन विषदः वर्णनं कुरु ।
Describe oral care methods in detail according to Ayurveda. 15
- 3 टिप्पणी कार्याः ।
(A) शिरोविरेचनस्य व्यवहारोपयोगः ।
(B) रासायणिक निर्जिवणुकरण ।
(C) कर्णरोगेषु पथ्यापथ्य ।
(D) व्योषादि वटी ।
Write short notes.
(A) Applied aspect of Shirovirechana.
(B) Chemical sterilization.
(C) Pathyapathya in Karnaroga.
(D) Vyoshadi Vati. 20

SECTION - B

- 4 Direct एवं indirect ophthalmoscopy इत्यस्य विस्तारेण वर्णनं कुरु ।
Explain direct and indirect ophthalmoscopy in detail. 15
- 5 Biomedical waste इत्यस्य व्यवस्थापनं किदृशं क्रियते तद् वर्णयत् ।
Describe how to handle Biomedical waste. 15
- 6 टिप्पणी कार्याः ।
(A) Perimetry।
(B) नासा स्लेज्मकला संशोषि आधुनिक औषधिनां गुणकर्मप्रयोगः ।
(C) नेत्रदानं एवं नेत्रकोषम् ।
(D) दन्तमुखरोग सन्दर्भे Radiological techniques ।
Write short notes.
(A) Perimetry.
(B) Pharmacodynamics of nasal decongestant drugs.
(C) Eye donation and eye banking.
(D) Radiological techniques in Oro-dental diseases. 20

*****

INSTITUTE OF TEACHING AND RESEARCH IN AYURVEDA, JAMNAGAR

PRELIMINARY M.D./M.S.(AYU.) EXAMINATION – MARCH -2022

PAPER-II : ROGA NIDAN VIKRITI VIGYAN

Date : 08-03-2022
Tuesday

Time : 9:00 a.m. to 12:00 p.m.

Instructions : 1. All questions are compulsory.

2. Use separate answer-book for each section.

SECTION - A

1 प्रसर अवस्थायाः सोदाहरणं वर्णनम् कृत्वा कोविड 19 व्याधि सदर्थे सूक्ष्म जिवाणुयाम अधः श्वसन प्रणालेः गमनम् विशदयत् । 15

Describe Prasara Avastha with examples and explore the spread of Corona Virus to Lower Respiratory Tract in context of Covid-19 disease.

2 प्रमेह व्याधेः विकल्प संप्राप्तिस्य वर्णनम् कृत्वा मूत्र परीक्षायाः तस्य महत्वं प्रतिपादयत् । 15
Explaining Vikalapa Samprapiti in context of Prameha disease write it's significance in Mutra Pareeksha.

3 टिप्पणी कार्याः । 20

(A) कोविड 19 व्याधे फुफुस् तंतुमयता निर्माण संदर्भे उपद्रवस्य वर्णनम् कुरु ।

(B) पुरुष अनाश्रित अरिष्ट लक्षण ।

(C) स्नायुगतवात सोदाहरण वर्णयत् ।

(D) आम लक्षणे संभाव्य प्रयोगशालिय परीक्षणानि वर्णयत् ।

Write short notes.

(A) Discuss Upadrava in context of Lung Fibrosis in Covid 19.

(B) Purush Anashrita Arishita Lakshana.

(C) Explain Snayugata vata with its examples.

(D) Describe probable Laboratory Parameters for Ama Lakshana.

SECTION - B

4 आम जनित व्याधि सन्दर्भे एरिथ्रोसाइट सेडीमेन्टेशन रेट विवेचयत । 15
Explain Erythrocyte Sedimentation Rate in context of diseases produce by Ama.

5 कार्य – धातुसाम्य- तस्य परीक्षा अधुना प्रचलित द्वे रुग्ण सुधारणा अन्कावलीसंदर्भे वर्णयत् । 15
Explain Karya - Dhatu Samya - Pareeksha Vidhi with reference to any two 'patient improvement scales'.

6 टिप्पणी कार्याः । 20

(A) 'अग्निम् जरण शक्त्या परीक्षयेत्' - वर्णयत्

(B) सत्त्व परीक्षायाः महत्वं प्रतिपादयत् ।

(C) हृदयाघाते (M.I.) ECG - परिवर्तनं ।

(D) रोगबल परिक्षा

Write short notes.

(A) Discuss the quote अग्निम् जरण शक्त्या परीक्षयेत्

(B) Write about importance of 'Satva Pareeksha'

(C) ECG changes in Myocardial infarction

(D) Roga Bala Pariksha

*****

INSTITUTE OF TEACHING AND RESEARCH IN AYURVEDA, JAMNAGAR

PRELIMINARY M.D./M.S.(AYU.) EXAMINATION – MARCH -2022

PAPER-II : SHALYA TANTRA

Date : 08-03-2022

Tuesday

Time : 9:00 a.m. to 12:00 p.m.

- Instructions : 1. All Questions are compulsory.
2. Use separate answer book for the each section.

SECTION - A

- 1 मरुघातस्य प्रकार, निदान, लक्षणं एवं चिकित्सा वर्णनं कुरु । 15
Describe types, causes, symptoms and management of Shock ?
- 2 मूत्रबहू स्रोतस्य निदानार्थक उपयुक्त आधुनिक उपकरण सविस्तर वर्णनं कुरु ? 15
Explain the diagnostic tools for urinary disorders as per modern clinical surgical methodology ?
- 3 टिप्पणी कार्योः । 20
(A) दशविध परीक्षा
(B) षटक्रियाकाल
(C) अग्निकर्म
(D) रक्ताधान
Write short notes.
(A) Dashavidha pariksha
(B) Shatakriyakala
(C) Agnikarma
(D) Blood transfusion

SECTION - B

- 4 सुषुम्नाजन्तस्य संग्रहणस्य विधि, तस्य औषधि, उपद्रव एवं तस्य चिकित्सा सविस्तर लिखत । 15
Write down in detail the procedure, medicines complications of spinal anaesthesia and its treatment?
- 5 रक्तमोक्षणस्य प्रकार लिखित्वा शिरावेध एवं जलौकावचरण विधि वर्णनं कुरुत । 15
Write down the types of Raktamokshana and explain procedure of Siravedha and Jalaukavacharan ?
- 6 टिप्पणी कार्योः । 20
(A) निर्जीवाणुकरण
(B) अष्टविध शस्त्रकर्म
(C) नाडियंत्र
(D) इतरथा दग्ध
Write short notes.
(A) Sterilization
(B) Ashthavidha Shastrakarma
(C) Nadiyantra
(D) Etaratha Dagdha

*****

INSTITUTE OF TEACHING AND RESEARCH IN AYURVEDA, JAMNAGAR

PRELIMINARY M.D./M.S.(AYU.) EXAMINATION – MARCH -2022

PAPER-II : KAYACHIKITSA

Date : 08-03-2022
Tuesday

Time : 9:00 a.m. to 12:00 p.m.

- Instructions : 1. All questions are compulsory.
2. Use separate answer-book for each section.

SECTION - A

- 1 आम कथं व्याध्योपजायते इति विलिख्य साम-निराम धातूनां चिकित्सा विस्तारेण विवेचयेत् ।
Describing the mechanism of Ama producing a disease, write in the detail the treatment of Sama -Nirama Dhatu. 15
- 2 रसायन चिकित्सायां अधुनिक काले किं महत्वम्? नैमित्तिक रसायनं सविस्तारेण वर्णयेत् ।
Establishing the importance of Rasayana Chikitsa in modern era, describe about Naimittika Rasayana in detail. 15
- 3 टिप्पणी कार्याः ।
(A) आयुर्वेदे जिह्वापरीक्षायां प्रायोगिक महत्वम् ।
(B) औषधसेवनकाले व्यावहारिक महत्वम् ।
(C) भेदाः स्रोतोदृष्टि तथा खवैगुण्य ।
(D) सिद्ध चिकित्सा पद्धति मूलभूतसिद्धान्ताः तस्य आयुर्वेद क्षेत्रे प्रासंगिकता
Write short notes.
(A) Clinical importance of Jihva Pariksha from Ayurvedic point of view.
(B) Applied aspect of Aushadha Sevana Kala.
(C) Difference between Srotodushhti and Khavaigunya.
(D) Basic principles of Siddha system of medicine and its relevance in Ayurveda.

SECTION – B

- 4 सूत्र ससंदर्भ पूर्णं कृत्वा एवं वर्णयेत् ।
लङ्घनं स्वेदनं कालौ..... ।
Complete the verse with the reference and explain in detail.
लङ्घनं स्वेदनं कालौ..... । 15
- 5 अधोलिखित औषधयोगानां प्रमुखदकद्रव्याणि रोगाधिकार फलश्रुति एवं रोगहरत्वं कर्माणि च लिखित् । 20 (157)
Mention the main ingredients, Rogadhikara, Falashruti and mode of action of following formulations.
(A) अविपत्तिकर चूर्ण - Avipattikara Churna
(B) सारस्वतारिष्ट - Saraswatarishta
(C) संजीवनी वटी - Sanjivani Vati
(D) आरोग्यवर्धिनी रस - Arogyavardhini Rasa
- 6 टिप्पणी कार्याः । Write short notes. 20
(A) मनोबहस्रोतसविकाराणां चिकित्सा सिद्धान्तः।- Line of treatment of disorders of Manovaha Srotas.
(B) तीव्रश्वासे आत्ययिक चिकित्साः । - Emergency treatment of acute severe asthma.
(C) ई.सी.जी. परीक्षणं सिद्धान्तः उपयोगिता च । - Basic principles and utility of ECG.
(D) एम.आर.आई. स्केन परीक्षणं सिद्धान्ताः उपयोगिता च । - Basic principles and utility of MRI scan.

*****